

Anonimizirana verzija

Prijevod

C-593/21 - 1

Predmet C-593/21

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

24. rujna 2021.

Sud koji je uputio zahtjev:

Cour de cassation (Belgija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

10. rujna 2021.

Žalitelj:

NY

Druga stranka u postupku:

Herios SARL

Cour de cassation de Belgique (Kasacijski sud, Belgija)

Odluka

[*omissis*] [referentni broj presude]

[*omissis*] osoba NY

žalitelj u kasacijskom postupku,

[*omissis*] [identifikacijski podaci tužiteljeva odvjetnika]

protiv

HERIOSA, društva s ograničenom odgovornošću [*omissis*] [identifikacijski podaci druge stranke u postupku]

druga stranka u kasacijskom postupku,

[*omissis*] [identifikacijski podaci odvjetnika druge stranke u postupku]

I. Postupak pred Sudom

Žalba u kasacijskom postupku podnesena je protiv presude koju je 16. siječnja 2020. donio cour d'appel de Liège (Žalbeni sud u Liègeu, Belgija).

[*omissis*]

[*omissis*] [razmatranja koja se odnose na postupak]

II. Činjenice i okolnosti postupka

[*omissis*] [Č]injenice u predmetu i okolnosti postupka mogu se sažeti na sljedeći način.

Druga stranka u postupku sklopila je ugovor o trgovačkom zastupanju s njemačkim društvom Pöensgen, na temelju kojeg je imala isključivo pravo prodaje u Belgiji, Francuskoj i Luksemburgu nalogodavčevih [*omissis*] proizvoda.

Ta je stranka 2009. zaposlila žalitelja na temelju usmenog ugovora kao plaćenog podzastupnika čija je dužnost pregovaranje o proizvodima koje Pöensgen distribuira na prethodno navedenom području.

Krajem 2015. i početkom 2016. održane su rasprave između žalitelja, druge stranke u postupku i društva Pöensgen u pogledu žaliteljeva izravnog nastavka trgovačkog zastupanja i prestanka odgovarajućih aktivnosti druge stranke u postupku, ali tim se raspravama nisu postigli rezultati.

Društvo Pöensgen poslalo je 8. lipnja 2016. obavijest o raskidu ugovora sklopljenog s drugom strankom u postupku uz rok najave od šest mjeseci, tako da su ugovorni odnosi prestali 31. prosinca 2016.

[Žalitelj] je postao trgovački zastupnik društva Pöensgen u siječnju 2017. i oni su sklopili ugovor u travnju 2017.

Dopisom od 23. veljače 2017. druga stranka u postupku raskinula je ugovor koji ju je vezao uz žalitelja zbog iznimnih okolnosti koje su definitivno onemogućile svaku profesionalnu suradnju između nalogodavca i zastupnika, odnosno, zbog prestanka glavnog ugovora.

Druga stranka u postupku i Pöensgen osobito su se složili 22. svibnja 2017. o isplati odštete drugoj stranci u postupku.

Budući da je smatrao da ima pravo na odštetu za nove stranke koje je stekao u korist druge stranke u postupku i za koje je Pöensgen drugoj stranci u postupku isplatio odštetu, žalitelj je tužio drugu stranku u postupku zbog isplate odštete

koja, prema njegovu mišljenju, odgovara prihodu koji je druga stranka u postupku ostvarila 2016. zahvaljujući novostečenim strankama.

Prvostupanjski je sud dodijelio žalitelju odštetu.

Pobijanom je presudom ta odluka izmijenjena i u njoj se smatra da žalitelj nema pravo ni na kakvu odštetu.

III. Kasacijski razlog

Žalitelj je istaknuo žalbeni razlog čiji tekst glasi kako slijedi:

Povrijeđene zakonske odredbe

- članak X.5. i članak X.18. prvi stavak *Codea de droit économique* (Zakonik o gospodarskom pravu);
- članak 17. stavak 1. i članak 17. stavak 2. točka (a) prva alineja Direktive Vijeća 86/653/EEZ od 18. prosinca 1986. o usklađivanju prava država članica u vezi [samostalnih] trgovačkih zastupnika (SL 1986., L 382, str. 17.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 10., str. 45.);
- opće načelo nadređenosti prava Zajednice nad pravim pravilima nacionalnog prava.

Osporavane odluke i obrazloženja

[Pobijanom] je presudom [omissis] žaliteljev zahtjev odbijen [omissis], [osobito zbog sljedećih razloga]:

„Što se tiče zatražene odštete

Stranke u postupku slažu se da je između njih postojao ugovor o trgovačkom zastupanju koji se u članku 1.11. Zakonika o gospodarskom pravu definira kao ugovor kojim jedna strana, trgovački zastupnik, daje drugoj strani, nalogodavcu, kojem nije podređena, stalno ovlaštenje da uz naknadu pregovara i, ovisno o slučaju, sklapa transakcije u ime i za račun nalogodavca.

Trgovački zastupnik izričito je ovlašten angažirati podzastupnika. Trgovački zastupnik, [druga stranka u postupku], stoga postaje podzastupnikov [žaliteljev]nalogodavac i treba mu također isplatiti naknadu (članak X.5. Zakonika o gospodarskom pravu).

Zbog prestanka ugovornog odnosa između društva Pöensgen i [druge stranke u postupku], prestala je postojati i osnova ugovora o podzastupanju.

[...]

[Žalitelj] zahtjev odnosi se isključivo na odštetu predviđenu u članku X.18. Zakonika o gospodarskom pravu, na koju trgovački zastupnik ima pravo pod određenim uvjetima nakon raskida ugovora o trgovačkom zastupanju.

[...]

Potrebno je još ispitati ispunjava li [žalitelj] uvjete za dodjelu odštete. Zakonodavac je detaljno utvrdio relevantne zahtjeve.

Na temelju članka X.18. Zakonika o gospodarskom pravu, trgovački zastupnik ima pravo na odštetu nakon raskida ugovora o trgovačkom zastupanju ako je nalogodavcu osigurao nove stranke ili je u znatnoj mjeri razvio trgovinske odnose s postojećim strankama te ako nalogodavac može od toga nastaviti ostvarivati znatnu korist.

Iz popisa stranaka i evidencija o provizijama koje je podnio [žalitelj] proizlazi da je [on] povećao broj stranaka [druge stranke u postupku].

Zbog teksta članka X.18. Zakonika o gospodarskom pravu, usto je potrebno da nalogodavac nastavi ostvarivati znatnu korist od novoosiguranih stranaka čak i nakon prestanka ugovornog odnosa.

Odšteta koja je [drujoj stranci u postupku] isplaćena zbog raskida ugovora o trgovačkom zastupanju koji je postojao između nje i društva Pöensgen ne predstavlja znatnu buduću korist koju je [druga stranka u postupku] ostvarila zbog novih stranaka koje je osigurao [žalitelj], nego se ta odšteta mora isplatiti na temelju zakona.

Zahtjev za odštetu ne predstavlja buduću korist, nego proizlazi iz raskida ugovora o trgovačkom zastupanju [...].

Budući da je tekst članka X.18. Zakonika o gospodarskom pravu jasan, nije potrebno uputiti Sudu Europske unije prethodno pitanje koje je predložio [žalitelj] u pogledu tumačenja pojma znatne koristi.

[Druga stranka u postupku] u budućnosti neće moći ostvariti korist od osiguranih stranaka. U tom se smislu sporazumom od 22. svibnja 2017. sklopljenim između [žalitelja] i društva Pöensgen izričito potvrđuje da su se provedbom tog sporazuma svi zajednički zahtjevi stranka u pogledu plaćanja, pružanja informacija, izdavanja računa i odgovornosti koji proizlaze iz ugovora o trgovačkom zastupanju koji je raskinut 31. prosinca 2006. (čitati: 2016.) [riješili], dok će [žalitelj] i društvo Pöensgen nastaviti raditi zajedno i usto ostvarivati korist od osiguranih stranaka”.

Prigovori

Na temelju članka X.5 Zakonika o gospodarskom pravu, osim ako nije drukčije propisano, trgovački zastupnik za obavljanje svojih zadataka može angažirati

podzastupnike kojima on isplaćuje naknadu i koji djeluju pod njegovom odgovornošću, te on postaje njihov nalogodavac.

Na temelju članka 17. stavka 1. Direktive Vijeća 86/653/EEZ od 18. prosinca 1986. o usklađivanju prava država članica u vezi [samostalnih] trgovačkih zastupnika, države članice obvezne su predvidjeti poseban oblik naknade za trgovačkog zastupnika nakon prestanka ugovora.

Države članice mogu odabrati između sustava odštete kojim se zastupniku isplaćuje odšteta u vrijednosti stranaka koje je osigurao u korist nalogodavca i sustava naknade štete koja je proizašla iz raskida ugovora.

Što se tiče prve mogućnosti, člankom 17. stavkom 2. prethodno navedene direktive predviđa se da:

„Trgovački zastupnik ima pravo na odštetu ako i u mjeri u kojoj:

– je nalogodavcu osigurao nove stranke ili je u značajnoj mjeri povećao opseg posla s postojećim strankama te nalogodavac nastavlja ostvarivati znatnu korist od poslovanja s takvim strankama,

i

– plaćanje odštete je pravično uzmu li se u obzir sve okolnosti, a posebno izgubljena provizija trgovačkog zastupnika od poslovanja s takvim strankama. Države članice mogu propisati da takve okolnosti također uključuju primjenu ili neprimjenu trgovinske klauzule, u smislu članka 20. ove Direktive.”

Budući da je u Zakoniku o gospodarskom pravu odabrana odšteta, u njegovu članku X.18. prvom stavku predviđa se da:

„Nakon raskida ugovora o trgovačkom zastupanju, trgovački zastupnik ima pravo na odštetu ako je nalogodavcu osigurao nove stranke ili je u znatnoj mjeri povećao opseg poslovanja s postojećim strankama te ako nalogodavac može od te djelatnosti nastaviti ostvarivati znatnu korist”.

U drugom stavku iste odredbe pojašnjava se da, ako se ugovorom o trgovačkom zastupanju predviđa klauzula zabrane konkurencije, smatra se da nalogodavac, osim ako se ne dokaže drukčije, ostvaruje znatnu korist.

Prema tome, ne dovodeći u pitanje iznimke koje se predviđaju člankom X.18. petim stavkom, koje nisu relevantne za ovaj slučaj, trgovački podzastupnik ima pravo na odštetu na teret svojeg nalogodavca (trgovački zastupnik u okviru glavnog ugovornog odnosa) ako dokaže da je tom nalogodavcu osigurao stranke ili da je u znatnoj mjeri povećao opseg poslovanja s postojećim strankama te ako nalogodavac, nakon raskida ugovora o trgovačkom zastupanju, od te djelatnosti ostvaruje znatnu korist.

Odšteta, kad je glavnom zastupniku isplaćuje njegov vlastiti nalogodavac zbog stranaka koje je glavnom zastupniku osigurao njegov podzastupnik, u tom pogledu predstavlja „znatnu korist” koju podzastupnikov nalogodavac ostvaruje nakon raskida ugovora o trgovačkom podzastupanju.

Ni nesporna činjenica da odšteta koja se isplaćuje glavnom zastupniku „proizlazi iz prava uspostavljenog zakonom” ni okolnost da će podzastupnik, koji je nakon raskida ugovora o glavnom zastupanju s vlastitim nalogodavcem i ugovora o podzastupanju postao glavni zastupnik za iste proizvode, nastaviti „ostvarivati korist od osiguranih stranaka” u okviru podzastupanja, tom podzastupniku ne uskraćuju pravo na odštetu nakon raskida ugovora o podzastupanju.

Presudom kojom se u pogledu ugovora o trgovačkom podzastupanju utvrđuje i. da je taj ugovor prestao, ii. da je podzastupnik „povećao broj stranaka” i stoga da je osigurao stranke svojem nalogodavcu, glavnom zastupniku, ne može se, a da se ne povrijedi članak X.18. prvi stavak Zakonika o gospodarskom pravu i članak 17. stavak 2. točka (a) prva alineja Direktive 86/653/EEZ, odbiti žaliteljev zahtjev koji se odnosi na dodjelu odštete uz obrazloženje da odšteta koju je druga stranka u postupku zatražila i dobila na teret društva Pöensgen ne predstavlja buduću korist, da se odšteta koju je dobila druga stranka u postupku mora isplatiti na temelju zakona i da će žalitelj i Pöensgen nastaviti raditi zajedno i ostvarivati korist od osiguranih stranaka.

Podredno, žalitelj predlaže couru d’appel de Liège (Žalbeni sud u Liègeu) da na temelju članka 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (pročišćena verzija) uputi sljedeće prethodno pitanje:

[omissis] [prethodno pitanje navedeno u izreci]

IV. Odluka coura d’appel de Liège (Žalbeni sud u Liègeu)

Na temelju članka 17. stavka 1. Direktive Vijeća 86/653/EEZ od 18. prosinca 1986. o usklađivanju prava država članica u vezi [samostalnih] trgovačkih zastupnika, države članice poduzimaju neophodne mjere kako bi osigurale da trgovački zastupnik, nakon raskida ugovora o zastupanju, bude oštećen sukladno stavku 2. tog članka, odnosno da mu se nadoknadi šteta sukladno stavku 3. tog članka.

Na temelju članka 17. stavka 2. točke (a) prve alineje te direktive, trgovački zastupnik ima pravo na odštetu ako i u mjeri u kojoj je nalogodavcu osigurao nove stranke ili je u značajnoj mjeri povećao opseg posla s postojećim strankama te nalogodavac nastavlja ostvarivati znatnu korist od poslovanja s takvim strankama.

Člankom X.18. prvim stavkom Zakonika o gospodarskom pravu, [omissis] kojim se prenosi članak 17. stavak 2. Direktive, određuje se da nakon raskida ugovora o trgovačkom zastupanju, trgovački zastupnik ima pravo na odštetu ako je nalogodavcu osigurao nove stranke ili je u znatnoj mjeri povećao opseg

poslovanja s postojećim strankama te ako nalogodavac može od te djelatnosti nastaviti ostvarivati znatnu korist.

Presudom se utvrđuje da je žalitelj bio podzastupnik druge stranke u postupku, da je povećao broj njezinih stranaka i da je prestankom ugovora o glavnom zastupanju druga stranka u postupku dobila odštetu kao glavni zastupnik, a žalitelj je postao zastupnik tog bivšeg glavnog nalogodavca.

Žalbenim se razlogom prigovara da se presudom odbija isplata odštete žalitelju uz obrazloženje da odšteta koju je dobila druga stranka u postupku ne predstavlja znatnu korist jer nije buduća korist, nego odšteta koja se mora isplatiti na temelju zakona, te zato što će žalitelj nastaviti raditi i ostvarivati korist od stranaka zajedno s bivšim glavnim nalogodavcem.

Ispitivanje žalbenog razloga pretpostavlja tumačenje prethodno navedenog članka 17. stavka 2. točke (a) prve alineje.

Stoga prije odlučivanja Sudu Europske unije treba uputiti pitanje postavljeno u izreci ove odluke.

Sljedom navedenog,

Cour d'appel de Liège (Žalbeni sud u Liègeu)

prekida postupak dok Sud Europske unije ne odluči o sljedećem pitanju:

Treba li članak 17. stavak 2. točku (a) prvu alineju Direktive Vijeća 86/653/EEZ od 18. prosinca 1986. o usklađivanju prava država članica u vezi [samostalnih] trgovačkih zastupnika tumačiti na način da u situaciji kao što je ona o kojoj je riječ u glavnom postupku udio odštete koju treba isplatiti glavnom zastupniku i koji odgovara strankama koje je tom glavnom zastupniku osigurao podzastupnik ne predstavlja „znatnu korist“?

[*omissis*] [sastav suda, datum, postupovna razmatranja i potpisi]